

Abelias hovedsynspunkter om kapitler fordelt til utdannings- og forskningskomiteen

Abelia er NHOs landsforening for kunnskaps- og teknologibedrifter. Vi har over 2 100 medlemsbedrifter med omtrent 48 000 årsverk over hele landet. Abelia har medlemmer innenfor blant annet undervisning, forskning, IKT, konsulenttjenester, kreative virksomheter og interesseorganisasjoner.

Vi trenger et omstillingsbudsjett

Produktivitetskommisjonen konkluderte med at Norge må ha ny vekst som primært skapes i nye næringer, og at vi trenger et skifte fra ressursøkonomi til en kunnskapsøkonomi. Dette skiftet krever betydelig omstilling - også politisk.

Forslaget til statsbudsjett for 2020 legger opp til en moderat innstramming av oljepengebruken, og er godt konjunkturtilpasset. Den offentlige pengebruken er imidlertid fortsatt svært høy, og vi mener det både er behov for smartere ressursbruk og ytterligere innstramminger. Abelia deler regjeringens ambisjoner om et budsjett som ruster Norge for fremtiden, hvor omstilling og konkurransekraft står i fokus. Vi savner imidlertid at denne ambisjonen følges opp med skarpere prioriteringer fulgt av satsinger som understøtter nødvendig omstilling. Det er med dette utgangspunktet vi har utformet våre innspill til komiteén.

Kap. 231 Barnehager: Tilskudd til bemanningsnormen reduseres

Abelia ser positivt på at satsning på kompetansehevede tiltak for ansatte i barnehagene videreføres på et høyt nivå. Videre støtter vi at tilskudd til bemanningsnormen i 2020 rettes mot små og private barnehager.

Derimot er Abelia kritiske til at tilskuddet til bemanningsnormen i 2020 blir redusert fra 262,8 mill. til 111,2 mill. Vi har forståelse for departementet sin begrunnelse med at andelen av kommunale barnehager som tilfredsstillt bemanningsnormen har økt fra 55% i 2017 til 75% i 2018, og at dette vil igjen påvirke den generelle satsen for driftstilskudd for barnehagene. Men situasjonen vil fortsatt være slik at også de mellomstore og større barnehager har store økonomiske utfordringer med at bemanningsnormen ikke er fullt ut finansiert. Når fortsatt ¼ av kommunene ikke tilfredsstillt bemanningsnormen vil det være for tidlig å trappe ned.

Abelia er positive til at det åpnes for at fylkesmannen, etter søknad fra kommunen, i særlige tilfeller kan tildele skjønnsmidler til private eller ideelle barnehager som ikke er en del av et større konsern, dersom barnehagen får økonomiske problemer som følge av bemanningsnormen. Samtidig vil vi minne om likebehandlingsprinsippet som har ligget til grunn for hele barnehageforliket med hensyn til innretning for denne ordningen.

Abelia minner om sine alternative forslag til å støtte opp under de mindre barnehagene etter at BDO konkluderte med å ikke anbefale differensiert driftstilskudd på basis av størrelsen på barnehagene:

1. Forlenge og/eller opprettholde Grøvan-pakken som gir et ekstra tilskudd til de mindre barnehagene, men at den da skal forbeholdes de private barnehagene.
2. Søknadsbasert tilskuddsordning hvor små barnehager kan søke om støtte til å styrke driften sin mht ledelse, drift, økonomistyring, styrearbeid, internkontroll og systematisk kvalitetsutvikling.

Kap. 258 Tiltak for livslang læring: Kompetansereformen og læring hele livet

I statsbudsjettet for 2020 viser regjeringen at kompetanse er en langsiktig og prioritert satsning, med gode tiltak rettet mot blant annet øremerkede midler som skal gjøre det enklere å kombinere utdanning og arbeid. Satsning på kompetanse er en forutsetning for at ny teknologi skal føre til omstilling og innovasjon i norsk økonomi. Abelia er godt fornøyd med at Lånekassens ordninger tilpasses en nåtid der det er behov for utdanning hele livet. Lavere inntekt mens man tar videreutdanning er for svært mange en barriere mot å gjøre nødvendige investeringer i egen kompetanse. Dette gjøres blant annet gjennom forslag om at personer over 30 får mulighet til tilleggslån og rett til støtte uavhengig av studiebelastning. Slik får både samfunnet og arbeidslivet i større grad tilgang på oppdatert kompetanse.

Videre stiller vi oss positive til at regjeringen nå oppretter et større kompetanseprogram som skal gjøre det lettere å kombinere jobb og videreutdanning. Programmet er en naturlig utvidelse av bransjeprogrammene som allerede er etablert og som må videreføres, hvor det gjennom trepartsarbeidet skapes målrettede kompetansehevingstiltak for personer i jobb. Abelia støtter forslaget om å opprette et tredje bransjeprogram. Vi anbefaler at det programmet spisses mot bransjer som ligger i front med å utvikle løsninger med tilhørende arbeidsplasser som har til formål å møte behovet for omstilling som er knyttet til digitalisering, automatisering og bærekraftig utvikling av norsk næringsliv.

Kap 285: Forskningsmidler og tverrfaglig orientering mot store samfunnsutfordringer

I Granavolden-erklæringen hevder regjeringen at det skal tilrettelegges for kommersialisering av forskningsresultater. Her inngår FORNY2020 som et sentralt virkemiddel som bør gis prioritet og som et minimum holdes på samme nivå som for 2019.

Kap 287: Basisløyving til samfunnsvitskaplege forskingsinstitutt.

I lys av samfunnets omstillingsbehov og Langtidsplanens strategiske mål, vil Abelia foreslå omdisponeringer for størst mulig samfunns effekt av samfunnets investeringer. Vi er kritiske til at investeringen i sektorovergripende og strategiske satsninger reduseres, mens grunnforskning gis en vesentlig vekst.

Samfunns effekten av den anvendte forskningen er godt dokumentert av både EU, OECD og Forskningsrådet¹. Effektanalysen av næringslivets forskningssamarbeid med de teknisk-industrielle instituttene viser at samarbeidet gav økt verdiskaping i størrelsen 1,1% av samlet verdiskaping i industrien. Norske selvstendige forskningsinstitutter har en basisbevilgning på 10% i gjennomsnitt. Dette er meget lavt i forhold til de forskningsmiljøer en samarbeider og konkurrerer med nasjonalt og internasjonalt, som har en basisbevilgning på 25%-50%. OECD mener at lav basisbevilgning for forskningsinstituttene er en minimumsfaktor i det norske forskningssystemet og begrenser samfunns effekten av en høyt kvalifisert instituttsektor. Abelia fornøyd med at det foreslås en økning i

¹<https://www.forskningsradet.no/contentassets/4c9af6fa297d4cbabad73222f8dbd2ac/synteserapportenendeligversjontilkd.pdf/?lang=no>

basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene på 20 mill kr over NFDs budsjett. Vi mener at basisbevilgningen for alle forskningsinstituttene må trappes opp systematisk over en 5-års periode mot internasjonalt nivå. Konkret foreslår vi følgende:

1. Basisbevilgningen til de samfunnsvitenskapelige instituttene gis en økning på Kunnskapsdepartementets budsjett ut over regjeringens budsjettforslag (kap 287, post 57) på kr 5 mill kr i 2019, til 223 mill kr.
2. Det legges inn en komitemerknad om at basisbevilgningen til alle forskningsinstitutter med basisbevilgning fra Forskningsrådet skal økes til internasjonalt nivå over en 5-års periode. Økningen i basisbevilgning rettes mot de strategisk prioriterte områdene i Langtidsplanen.

Med vennlig hilsen

Ingrid Somdal-Åmodt Vinje
Leder utdanning og forskning